

Handläggare
Christina Grefveberg
Telefon: 0850812192

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
27 januari 2022

Revisionsrapport, otillåten påverkan av myndighetsutövning inom socialtjänst

Yttrande till Stadsrevisionen, revisionsrapport nr 4 2021

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på revisionsrapporten.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

Stadsrevisionen har gjort en granskning inom området otillåten påverkan inom socialtjänsten. Granskningen har bland annat skett vid Södermalms stadsdelsförvaltning.

Granskningen visar att medarbetare som utsatts för någon form av hot, våld eller trakasserier upplever att de får det stöd de behöver av sin chef och kollegor. Däremot rapporteras inte samtliga incidenter i stadens incidentrapporteringssystem, vilket försvårar arbetet med uppföljning på en stadsövergripande nivå.

Stadsrevisionen föreslår därför bland annat att förvaltningen säkerställer att föreskrifter, interna riktlinjer och rutiner upprätthålls och efterlevs när det gäller dokumenterad riskbedömning och rapportering av incidenter. Revisionen rekommenderar också att förvaltningen upprättar tydliga och konkreta rutiner för förebyggande av riskhantering och uppföljning av samtliga former av otillåten påverkan.

Förvaltningen delar revisorernas analys och rekommendationer av vad som behöver systematiskt förbättras inom området otillåten påverkan. Södermalms stadsdelsnämnd har i sin verksamhetsplan för 2022 prioriterat otillåten påverkan som ett utvecklingsområde. Förvaltningen kommer att fortsätta utveckla och implementera rutiner i arbetet mot otillåten påverkan för att hindra att förvaltningens medarbetare hamnar i situationer där individer utövar påtryckningar för att otillbörligen påverka beslutsfattande.

Bakgrund

Stadsrevisionen har under 2021 genomfört en granskning inom området otillåten påverkan inom socialtjänsten. Den 19 oktober 2021 behandlades projektrapport nr 4/2021 av revisionen. I Stockholm stad har kommunstyrelsen samt stadsdelsnämnderna Södermalm och Skärholmen blivit granskade. Granskande nämnder ska inkomma med yttrande senast 31 januari 2022. Socialnämnden och övriga stadsdelsnämnder har tagit del av rapporten för kännedom.

Ärendet

Under 2020 genomförde revisionskontoret en förstudie inom området systemhotande välfärdsbrottslighet. Förstudien visade på flera riskområden. Inför 2021 beslutade därför stadens revisorer att en granskning inom området otillåten påverkan inom socialtjänsten skulle genomföras. Granskningen är avgränsad till otillåten påverkan av myndighetsutövning inom socialtjänsten. Granskningen omfattar inte utförare och utförarverksamhet som genomför insatser på beställning från socialtjänsten.

Otillåten påverkan innebär att en myndighetsperson, så som socialsekreterare eller biståndshandläggare, utsätts för trakasserier, hot, våld, skadegörelse eller korrupcion från en person eller organisation där den drabbade uppfattar att syftet är att påverka tjänsteutövningen. I kommunfullmäktiges säkerhetsprogram 2020-2023 beskrivs att otillåten påverkan även kan vara att en myndighetsföreträdare missbrukar sin tjänsteställning genom att begå brott utan att ha utsatts för tvång eller hot, till exempel genom mutbrott eller jäv.

Granskningen visar att det finns risk för att bli utsatt för otillåten påverkan och att det förekommer frekvent att stadens personal drabbas av otillåten påverkan i myndighetsutövningen i socialtjänsten. Det finns två typer av utövare av otillåten påverkan; planerat och riktat mot enskild och organisation som en del av organiserad brottslighet, eller reaktivt när brukare handlar i affekt vid ett negativt besked. Trakasserier är den vanligaste formen av otillåten påverkan, exempelvis självmordshot, obehagliga telefonsamtal och anspelningar, skuldbeläggande eller uthängning i sociala medier.

Granskningen visar att medarbetare som utsatts för någon form av hot, våld eller trakasserier upplever att de får det stöd de behöver av sin chef och kollegor. Däremot rapporteras inte samtliga incidenter i stadens incidentrapporteringssystem, vilket försvårar arbetet med uppföljning på en stadsövergripande nivå.

Det förebyggande arbetet sker bland annat genom samverkan med Polis och andra myndigheter. Otillåten påverkan diskuteras vid arbetsplatsträffar och löpande i det dagliga arbetet. Det saknas dock återkommande utbildning inom området.

I granskningen framkom att i de dokumenterade väsentlighets- och riskanalyserna finns inte risker upptagna som rör otillåten påverkan i myndighetsutövningen i socialtjänsten, trots att risken för att drabbas är hög.

Stadsdelsnämnderna har upprättat rutiner för hot och våld i enlighet med Arbetsmiljöverkets krav. Stadsdelsnämnderna har påbörjat ett arbete med att utveckla rutiner avseende övriga typer av otillåten påverkan när det gäller förebyggande riskhantering, hantering och uppföljning.

Otillåten påverkan finns med som prioriterat samverkansområde i den stadsövergripande samverkansöverenskommelsen med Polisen men det saknas ett aktivt lokalt samverkansarbete på stadsdelsnämnds nivå.

Stadsrevisionens sammantagna bedömning är att det finns ett pågående arbete för att förebygga, hantera och följa upp otillåten påverkan av myndighetsutövning. Granskningen ser dock flera utvecklingsområden och lämnar två rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Upprätta en stadsövergripande lägesbild i enlighet med stadens säkerhetsprogram och en analys som grund för utveckling av det strategiska arbetet. Aspekter som rör trygghet för medarbetare, medborgare och förtroendevalda samt demokrati och ekonomi bör belysas.
- Säkerställ att de lokala samverkansöverenskommelserna med Polisen omfattar samverkansåtgärder avseende otillåten påverkan.

Till stadsdelsnämnderna lämnar de följande rekommendationer:

- Säkerställ att Arbetsmiljöverkets föreskrifter efterlevs avseende en dokumenterad riskbedömning.
- Dokumentera risker för otillåten påverkan i myndighetsutövningen inom socialtjänsten i stadsdelsnämndens årliga väsentlighets- och riskanalys.
- Upprätta tydliga och konkreta rutiner för förebyggande riskhantering samt hantering och uppföljning av samtliga typer av otillåten påverkan.

- Säkerställ att rapportering av incidenter sker i stadens incidentrapporteringssystem, IA.
- Överväg att upprätta rutiner för lokal samverkan med polisen inom ramen för gällande samverkansöverenskommelsen avseende otillåten påverkan inom myndighetsutövningen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i stadsdelsdirektörens stab- och kansli i samverkan med sociala avdelningen. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och pensionärsrådet den 17 januari och i rådet för funktionshinderfrågor den 18 januari 2022.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen välkomnar revisorernas granskning inom området otillåten påverkan i socialtjänsten. De synpunkter och förslag som granskningen lämnar är rimliga och realistiska. Förvaltningen delar även analysen av utvecklingsområden.

Utifrån revisorernas granskning har nämndens väsentlighets- och riskanalys för 2022 uppmärksammat två oönskade händelser/risker:

- Att felaktiga myndighetsbeslut tas, som en konsekvens av hot och otillåten påverkan.
- Incidenter rapporteras, utreds-, åtgärdas inte och följs heller inte upp. Därmed kan brister i det förebyggande arbetet förekomma och medarbetare, information och egendom skadas.

I stadsdelsnämndens verksamhetsplan för 2022 har nämnden under mål 1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i, prioriterat otillåten påverkan som ett särskilt viktigt utvecklingsområde att arbeta med under året. Förvaltningen kommer att fortsätta utveckla och implementera rutiner i arbetet mot otillåten påverkan för att hindra att förvaltningens medarbetare hamnar i situationer där individer utövar påtryckningar för att otillbörligen påverka beslutsfattande och yrkesutövning. Otillåten påverkan är även inskrivet som en punkt i den lokala samverkansöverenskommelsen med skola och Polis. Utifrån överenskommelsen kommer en arbetsgrupp tillsättas och påbörja ett arbete för att identifiera och föreslå åtgärder i syfte att förhindra förekomsten av otillåten påverkan.

Exempel på konkreta insatser är att:

- Systematiskt utbilda och löpande föra en dialog med medarbetare om otillåten påverkan. Då någon medarbetare utsätts för någon form av otillåten påverkan ska detta

rapporteras och åtgärder vidtas för att undvika upprepade händelser.

- Säkerställa att samtliga medarbetare och chefer har kunskap om incidentrapporteringssystemet, IA. Löpande följa upp och analysera händelser för att se eventuella mönster och trender i syfte att åtgärda och förebygga dessa.
- Samverka både inom staden och med externa aktörer som exempelvis Polis.
- Förvaltningens arbete för en förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndsbedömare fortsätter att utvecklas i samarbete med socialförvaltningen och andra stadsdelar.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till stadsrevisionen som svar på revisionsrapporten.

Expedieras till
Stadsrevisionen

Ann-Christine Jenvén
Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Maria Klemets Hellberg
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Bilaga

Otillåten påverkan av myndighetsutövning inom socialtjänst, nr 4 2021, Revisionsrapport från Stadsrevisionen RVK 2021/121.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Ann-Christine Jenvén, Stadsdelsdirektör	2022-01-04
Maria Klemets Hellberg, Avdelningschef	2022-01-04